

1980/81:39

Tisdagen den 2 december

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 24 november.

2 § Tredje vice talmannen meddelade att läkarintyg inkommit för Thure Jadestig, som var sjukskriven under tiden den 28 november 1980–den 8 januari 1981.

Erforderlig ledighet beviljades.

Tredje vice talmannen anmälde att *Berit Oscarsson* (s) fr. o. m. den 3 december skulle tjänstgöra som ersättare för Thure Jadestig.

3 § Svar på fråga 1980/81:111 om ekonomisk kompensation till Luleå kommun för det uteblivna Stålverk 80

Anf. 1 Kommunministern KARL BOO:

Herr talman! Frida Berglund har frågat mig vad jag avser att göra för att eliminera de ekonomiska skadeverkningar som stoppandet av investeringarna i Stålverk 80 fortfarande utgör för Luleå kommun.

Luleå kommun gjorde vissa investeringar i samband med den planerade utbyggnaden av Norrbottens Järnverk. När Stålverk 80 sköts på framtiden blev dessa investeringar onyttiga eller visade sig för tidigt utförda.

Luleå kommun begärde gottgörelse av staten för sina kostnader. Någon juridisk rätt till ersättning direkt av staten förelåg inte. Regeringen har emellertid ansett att det från allmän skälighetssynpunkt kunde hävdas att kommunen borde få ersättning. En rad åtgärder har vidtagits i syfte att minska de ekonomiska verkningarna för Luleå kommun. På förslag av regeringen beslöt riksdagen år 1978 (prop. 1977/78:89, FiU 19, rskr 191) att bevilja kommunen särskild ersättning med 50 milj. kr. Samma år beviljades efter förslag i handelsstårspropositionen (prop. 1977/78:87, NU 45, rskr 198) medel så att Norrbottens Järnverk kunde överta vissa av kommunen utförda

*Om ekonomisk
kompensation till
Luleå kommun
för det uteblivna
Stålverk 80*

anläggningar i Stålverk 80-området för 101 milj. kr. Regeringen hade också lovat, att Luleå kommun under femårsperioden 1978–1982 skulle få extra skatteutjämningsbidrag motsvarande en årlig utdebitering av kommunal-skatt med en krona per skattekrona. Summan av de extra skatteutjämningsbidragen kunde uppskattas till ca 115 milj. kr.

I extra skatteutjämningsbidrag har regeringen hittills beviljat Luleå kommun 86 milj. kr. för åren 1978–1981. Regeringen avser att fullfölja sitt löfte till Luleå kommun om extra skatteutjämningsbidrag med en krona per skattekrona även för år 1982.

Anf. 2 FRIDA BERGLUND (s):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet Boo för svaret.

Det är positivt att regeringen anser att det ur allmän skälighetssynpunkt fortfarande kan hävdas att Luleå kommun bör få ersättning för de skador som investeringsstoppet innebar.

Vi har i denna kammare upprepade gånger framhållit vikten av likvärdiga levnadsbetingelser i olika regioner i landet. Arbete och service är två viktiga faktorer för att nå dessa goda betingelser. Den kommunala servicen är i detta sammanhang en viktig bit. Men kommunerna har olika ekonomiska förutsättningar för att klara denna service. Kommunal service i exempelvis skogslänen kostar ca 2 000 kr. mer per capita än i riket i genomsnitt.

Till detta skall läggas att Luleå kommun har råkat in i en situation som kommunen inte har kunnat påverka – en situation som i dagens läge är ohållbar. Kommunen har stora svårigheter att fullgöra sina skyldigheter mot medborgarna. Investeringsstoppet betyder att de ekonomiska sviterna av Stålverk 80-engagemanget på intet sätt är över för kommunens del. Kommunen har stor arbetslöshet, speciellt bland ungdomen, och ett accelererande underskott i långtidsbudgeten, trots omfattande strykningar i denna. Orsaken till detta är att kommunen inte erhållit full kompensation för sina ekonomiska skador. Som statsrådet sade har man beslutat om skatteutjämningsbidrag, och enligt de uppgifter jag har fått från kommunen är kommunen berättigad till ytterligare drygt 780 000 extra skatteutjämningskronor för perioden fram till 1980. Jag vill fråga: När kommer detta bidrag att betalas ut?

Sammanfattningsvis skulle jag vilja säga att om vi skall kunna leva upp till målsättningen lika möjligheter och lika goda levnadsbetingelser för alla, krävs det insatser även efter 1982, därför att stoppet för Stålverk 80 kommer att påverka utvecklingen i vår kommun under väldigt lång tid.

Anf. 3 Kommunministern KARL BOO:

Herr talman! Den bedömning som gjordes 1978, när man avrundade det belopp som direkt utbetalats till Luleå kommun, grundades på då kända redovisningar. Om man skulle säga att det i vissa delar har uppkommit större kostnader för kommunen än som då bedömdes, som Frida Berglund säger, kan man också säga att det på andra områden blivit en förmånligare uppföljning av verkligheten än det bedömdes bli. Därför är det omöjligt att

nu göra en direkt bedömning av vissa delar i uppgörelsen. Det får ske efter 1981 och 1982, då den sista utbetalningen av beloppen i skatteutjämningen som ställdes i garanti har gjorts. Jag vill med detta säga att om det kan göras en bedömning som visar att de målsättningar man totalt hade 1978 inte har infriats, får man självfallet göra en slutbedömning av hela den ersättning som Luleå kommun skulle ha fått enligt 1978 års principer.

Nr 39

Tisdagen den
2 december 1980

---

*Om ekonomisk
kompensation till
Luleå kommun
för det uteblivna
Stålverk 80*

Anf. 4 FRIDA BERGLUND (s):

Herr talman! Det är självfallet väldigt svårt att flera år i förväg göra bedömningar av vad hela stoppet skulle kunna innebära. Det kom ju också abrupt. Men redan när vi fattade beslutet här i riksdagen hade vi något delade meningar om hur mycket Luleå kommun skulle ha. Även om jag lämnar denna fråga, kan jag säga att den stora arbetslöshet vi har fått i kommunen och alla de problem den har fört med sig, bl. a. när det gäller ungdomarna, har inneburit väldigt stora kostnader för kommunen, som man inte har fått kompensation för på något vis. Detta gäller också de lediga lägenheterna. Den ekonomiska politik som regeringen allmänt har bedrivit har drabbat Luleå kommun hårt, inte minst med tanke på att kommunen har så små marginaler att röra sig med.

Jag tycker det är mycket positivt när statsrådet Boo säger att kommunen om man bedömer det skäligen, skall få ersättning för de kommande kraven. Det är ett positivt löfte som vi skall ta fasta på. Jag vill inte vara pessimistisk i detta sammanhang, utan jag tycker att detta löfte är väldigt positivt och bra. Vi får sedan se hur det blir med uppfyllandet av det.

Anf. 5 Kommunministern KARL BOO:

Herr talman! Jag vill först svara på Frida Berglunds fråga om när det skatteutjämningsbidrag som resterade för 1980 skall utbetalas och meddela att detta ingår i beräkningarna för 1981 års bidrag.

När det sedan gäller Luleå kommuns finansiella ställning vill jag säga att denna är relativt god. Vid den bedömning som gjordes i samband med utanordningen av det extra skatteutjämningsbidraget visade det sig att Luleå kommun hade en betydande reserv i likvida medel, och den har t. o. m. ökat under 1980. Om man ställer Luleå kommun i relation till andra kommuner som fick extra skatteutjämningsbidrag, är det bara att notera att den andel Luleå fick faktiskt var betydligt större per invånare räknat än andelen för någon annan kommun.

Anf. 6 FRIDA BERGLUND (s):

Herr talman! Kommunministern säger att Luleå kommun fick mer än andra kommuner i skatteutjämningsbidrag, men det är heller ingen annan kommun i vårt land som har råkat ut för en sådan sak som det plötsliga investeringsstoppet.

När det sedan gäller det som kommunministern sade om Luleå kommuns goda ekonomi vill jag säga att kommunen har en kommunalskatt på över 30 kr. Man har dessutom beslutat att höja skatten med ytterligare 40 öre för att

klara kommande budget. Visserligen var man tvungen att göra det för att kompensera de fördyringar som blir en följd av momshöjningen och indragna statsbidrag för t. ex. lärarlöner, men man kan ändå inte säga att långtidsbudgeten ser ljus ut. Man måste också ta hänsyn till att kostnaderna skall bäras av en betydligt mindre andel sysselsatta människor än vad man hade räknat med från början.

Jag vill emellertid avslutningsvis erinra om att statsrådet har sagt att man, om man inom regeringen finner det skäligt att ersätta kommunen, också skall göra det.

Anf. 7 Kommunministern KARL BOO:

Herr talman! Jag vill bara kortfattat säga att den mörka beskrivning av de ekonomiska perspektiven framöver som vi fick kanske ändå inte är riktigt relevant. Luleå kommun ingår ju i den grupp av kommuner som får skatteutjämningsbidrag, och därmed kommer självfallet ökningen av statsbidragen utöver skatteutjämningsbidraget att komma också Luleå kommun till del.

4 § Svar på fråga 1980/81:128 om den andliga vården vid sjukhusen

Anf. 8 Kommunministern KARL BOO:

Herr talman! Bertil Hansson har frågat mig vilka åtgärder regeringen har vidtagit med anledning av vad riksdagen gett regeringen till känna som sin mening rörande ansvaret för den andliga vården vid sjukhusen (prop. 1979/80:152, KrU 1979/80:29, rskr 1979/80:357).

Organisationen av den andliga vården vid sjukhusen är inte författningsreglerad. Den grundar sig på principbeslut som riksdagen har fattat vid behandlingen av frågor om den församlingsprästerliga organisationen i svenska kyrkan och statsbidragen till de fria trossamfundet. Inom svenska kyrkan vilar ansvaret för själavården vid sjukhusen på det pastorat där ett sjukhus är beläget och på de präster som får finnas anställda där enligt beslut av regeringen.

De fria trossamfundens insatser vid sjukhusen förutsätts ske på frivillig bas, fr. o. m. i år med stöd av särskilda statsbidrag men utan statlig inblandning i verksamheten. Genom det tidigare nämnda riksdagsbeslutet samt ett annat riksdagsbeslut våren 1980 (prop. 1979/80:100 bil. 18, KrU 1979/80:25, rskr 1979/80:246) förstärktes resurserna för andlig vård vid sjukhusen.

Verksamheten byggs nu ut inom både kyrka och frikyrka. Med stöd av de resurser som statsbidragen har tillfört de fria trossamfundet inrättas dessa nya hel- eller deltidstjänster runt om i landet.

Sveriges frikyrkoråd har tillsatt en särskild tjänsteman med uppgift att samordna insatserna men också att hålla kontakt med svenska kyrkans ansvariga inom arbetsområdet. Inom svenska kyrkan kommer dess diakoni-

nämnd att vara samordnande organ för sjukhusprästernas arbete.

Vidare planerar Svenska kyrkans utbildningsnämnd tillsammans med Sveriges frikyrkoråd att fr. o. m. nästa år genomföra de första etapperna av ett reguljärt utbildningsprogram för präster och pastorer inom den andliga vården vid sjukhusen.

Vad jag nu har sagt visar enligt min mening att trossamfunden själva är beredda att med stöd av de ökade resurser de har fått och i nära samverkan med varandra ta ansvar för den andliga vården vid sjukhusen.

Den ekumeniska anda och ömsesidiga strävan till samverkan som riksdagen i sitt uttalande förordar åstadkommer man inte genom statliga regleringar. Ansvaret måste här vila på trossamfunden.

Beträffande sjukvårdshuvudmännen – i allmänhet landstingskommunerna – har jag den tillförsikten att deras samverkan med trossamfunden skall präglas av en öppen och ekumenisk inställning.

Med hänsyn till vad jag nu har sagt anser jag att det f. n. inte finns skäl till åtgärder från regeringens sida.

Anf. 9 BERTIL HANSSON (fp):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret, men beklagar att det av detta framgår att inga åtgärder har vidtagits från regeringens sida med anledning av de tillkännagivanden som riksdagen i våras gjorde angående ansvaret för den andliga vården vid sjukhusen och om den ekumeniska prägel som bör karakterisera denna vård.

Kommunministern framhärdar i den tystnad beträffande ekumeniken som präglade propositionen och som i våras åstadkom en livlig, om än något vilsen, debatt om vad ekumenik i den andliga vården innebär. Både propositionens tystnad på denna vitala punkt och debatten i massmedia och i riksdagen borde ha varit anledning nog för regeringen att vidarebefordra riksdagens tillkännagivanden till de tre adressaterna. Det var ju inte i första hand regeringen som uttalandena var avsedda för utan för svenska kyrkan, frikyrkosamfunden och sjukvårdshuvudmännen.

Vad sade då riksdagen om ekumenik i den andliga vården? Jo, den sade, att när svenska kyrkan och de övriga trossamfunden går in i verksamheten, "bör den förutsättningen gälla att möjlighet skall beredas dem att verka som likvärdiga parter med lika möjligheter att arbeta. Arbetet bör bedrivas i ekumenisk anda, vilket bl. a. innebär att det måste präglas av en ömsesidig strävan till samverkan. Detta synsätt bör också markeras med avseende på relationerna mellan sjukvårdshuvudmännen och trossamfunden."

Detta är klara besked om vad ekumenik innebär, men i debatten talades det bl. a. om – ja, det sades rent ut i denna kammare – att det "i regel bör vara präster i svenska kyrkan som svarar för den särskilda verksamheten vid sjukhusen". Glädjande nog tog Karl Boo avstånd från sådana uttalanden. Jag vill citera vad kommunministern i det sammanhanget sade i en tidningsintervju: "Den andliga vården är bäst, om den sker i ekumenisk anda." Detta uttalande gjordes just mot bakgrund av citatet nyss om vad ekumenik skulle innebära – på svenska kyrkans villkor. Mot denna bakgrund

Nr 39

Tisdagen den
2 december 1980

---

*Om den andliga
vården vid sjuk-
husen*

*Om den andliga
vården vid sjuk-
husen*

hade det varit konsekvent, och jag menar också tyvärr befogat, om regeringen hade distribuerat riksdagens uttalanden till de avsedda adressaterna svenska kyrkan, frikyrkorna och sjukvårdshuvudmännen. De statliga organen bör väl ha andra möjligheter att kommunicera med andra organ än genom författningar och regleringar. Det bör väl vara möjligt att helt enkelt vidarebefordra vad riksdagen har sagt med adress åt ett alldeles bestämt håll. Jag måste fråga: Är regeringen beredd att överväga lämpliga åtgärder, om det skulle visa sig behövt för att ta bort varje missförstånd om vad som är ekumenik i den andliga vården vid sjukhusen?

Anf. 10 Kommunministern KARL BOO:

Herr talman! Vi har noga studerat riksdagens beslut. Men jag får kanske så här i efterhand säga att jag inte förstod alla de förklaringar som gjordes i debatten här i kammaren. Jag hade inte tillfälle att närvara, men detta är min bedömning efter att ha läst protokollet.

Sedan vill jag bara kort säga, att om trossamfunden skall verka som likvärdiga portar vid sjukhusen, krävs det självfallet främst att de fria samfundens insatser byggs ut kvantitativt. Genom statsbidraget har förutsättningar skapats för detta. Det är också, tycker jag, viktigt att notera att det var den inriktningen som förutsattes när de här resurserna ställdes till förfogande. Jag vill också säga att utvecklingen beträffande både svenska kyrkan och de fria trossamfunden tycks äga rum i enlighet med de förutsättningar som bedömdes vara för handen vid det tillfället.

Jag tycker också att man vid avläsningen av praktiska insatser kan notera att arbetet verkligen sker i ekumenisk anda – i mycket fin bemärkelse. Och jag vill gärna ytterligare en gång säga att jag tycker att det är på det sättet man skall se på utvecklingen för framtiden av denna mycket viktiga verksamhet.

Anf. 11 BERTIL HANSSON (fp):

Herr talman! Det som har skett och sker i fråga om samverkan på området, och som kommunministern har redovisat i svaret, är i första hand en ekumenik på toppnivå. Men det verkliga provet på vad ekumenik innebär i den andliga vården kommer när verksamheten nu successivt byggs ut på de olika sjukhusen. Och jag menar att man behöver ha uppmärksamheten inriktad på de tendenser som finns där. De är enligt min uppfattning f.n. motstridiga.

Jag vill gärna dela den optimism som kommunministern ger uttryck för, beträffande både sjukvårdshuvudmännens och trossamfundens förmåga och vilja att gå in i ett ekumeniskt präglat arbete. Jag hoppas den optimismen också skall motsvaras av verkligheten.

Anf. 12 Kommunministern KARL BOO:

Herr talman! Jag delar Bertil Hanssons förhoppningar, och vi har således en gemensam uppfattning. Den gemensamma utbildning som nu läggs upp

kommer säkert att vara en utomordentligt bra grund också för samarbetet på det lokala arbetsfältet.

Nr 39

Tisdagen den
2 december 1980

5 § Svar på fråga 1980/81:108 om basbeloppets betydelse för ATP

*Om basbeloppets
betydelse för ATP*

Anf. 13 Socialministern **KARIN SÖDER**:

Herr talman! Sven Aspling har frågat mig vilka motiv som föreligger för att riva upp ATP-reformen och vilka konsekvenser de i prop. 1980/81:20 föreslagna förändringarna kommer att medföra.

I propositionen 1980/81:20 om besparingar i statsverksamheten m.m. har regeringen lagt fram förslag om bl. a. ändring av beräkningsunderlaget för basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. Denna proposition är i sin helhet motiverad av nödvändigheten av att begränsa det kraftigt ökande underskottet i statens finanser och i handeln med utlandet.

Som angetts i propositionen kan vi som nation inte i längden kompensera en dyrare oljeimport genom att höja löner eller andra förmåner. Det är inte heller rimligt att, när indirekta skatter höjs i syfte att påverka konsumtionen av vissa varor eller den totala efterfrågan, detta motverkas genom automatisk uppräknig av basbeloppet och därmed av förmånerna för vissa befolkningsgrupper. Därför föreslås att en ny modifierad index skall läggas till grund för beräkningen av bl. a. pensionerna och skatteskalan. I denna index skall bortses från indirekta skatter, tullar och avgifter medan tillägg görs för subventioner. Vidare skall bortses från förändringar i energipriserna.

Jag vill bestämt hävda att denna ändring av beräkningsunderlaget för basbeloppet inte innebär något upprivande av ATP-reformen. Vad det är fråga om är att begränsa den automatiskt verkande kostnadsutvecklingen, som håller på att allvarligt äventyra landets ekonomi. De föreslagna förändringarna innebär att de ersättningar som beräkningsmässigt är anknutna till basbeloppet kommer att utvecklas oberoende av förändringar av främst indirekta skatter och energipriser. Motsvarande begränsning skall göras vid justeringen av skatteskalan.

Hur stora skillnader det blir mellan det nuvarande och det föreslagna beräkningssystemet är naturligtvis beroende av prisutvecklingen. Jag vill i detta sammanhang framhålla att det, som framgår av besparingspropositionen, är regeringens avsikt att återkomma med förslag om förbättring av pensionstillskotten för dem som bara har folkpension eller liten ATP.

Anf. 14 **SVEN ASPLING** (s):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret. Det endast understryker att regeringen försatt sig i en fullständigt ohållbar situation då det gäller den s. k. sparaktionen på det socialpolitiska området.

Motivet för att sätta i gång denna, låt mig säga det, fantastiska, karusell om basbeloppsberäkningarna har varit att spara pengar – 500 milj. kr. netto talar man om i den s. k. sparpropositionen. Av denna summa blir den s. k.

Tisdagen den
2 december 1980

*Om basbeloppets
betydelse för ATP*

nettospareffekten på ATP omkring 200 milj. kr. Återstår 300 milj. kr.

Nu är regeringen uppenbart i full färd med att ta tillbaka vad man skulle spara. Man uttärदार löften till folkpensionärerna om ett extra pensionstillskott, vad jag förstår även efter 1981. och blandar på ett ojust sätt samman pensionstillskotten med värdesäkringen av pensionerna. Man lovade de handikappade att de inte alls skulle beröras av sparaktionen. Det höll naturligtvis inte. Nu är man i färd med att utfärda löften även till dem.

Avser man att söka reparera det man nu håller på att ställa till med, så vet vi att varje åtgärd kostar pengar, och de 300 milj. kr. är snabbt förbrukade. Mina frågor blir därför: Vad kostar ett extra pensionstillskott? Vad kommer det att kosta att ge de handikappade kompensation för de försämringar ni avser att vidta? Vad kostar det att kompensera ensamstående kvinnor med barn som nu får se sina bidragsförskott försämrade? Vad kostar det för stat och kommuner att justera de negativa effekterna då det gäller existensminimum? Tala om detta! Riksdagen bör få veta det nu.

Mot denna bakgrund tecknar sig en ytterst allvarlig situation. Kvar i så fall av er sparaktion på detta område blir i huvudsak aktionen mot ATP. Det är uppenbart ATP-reformen som skall ställas i strykclass, vilket kanske inte är så förvånande med hänsyn till det motstånd de borgerliga partierna reste då denna reform genomfördes.

Riksförsäkringsverket har i sin utredning visat att på 20 års sikt får en genomsnittlig inkomsttagare med ATP sin pension urholkad så att den i stället för att motsvara 65 % av en tidigare genomsnittlig inkomst, minskar till mellan 45 och 50 %. Det sker i ett pensionssystem som byggts upp med löntagarnas egna pengar.

Nu vill jag fråga: Vad tänker ni göra med de 200 milj. kr. som ni skall spara genom att försämra och förändra ATP-reformen? Skall ni konfiskera pengarna eller skall ni sänka arbetsgivaravgifterna? Eller avser ni att med pengarna förstärka AP-fonden, som genom den inflationsekonomi ni bedrivit fått se sina tillgångar urholkade? Om det skulle vara fallet, är det fråga om helt andra motiv än dem ni presenterat för riksdagen. Och glöm inte att det är löntagarnas pengar det gäller – pengar som ni inte kan handskas med hur som helst.

Anf. 15 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Det är helt klart att en solidaritetspolitik som skall föras med framgång måste ha sin grund i en god ekonomi. Också den fördelningspolitik som regeringen bedriver och vill bedriva skall ha sin grund i en god ekonomi. Det är mot den bakgrunden man skall se de förslag som har lagts fram i besparingspropositionen. Genom den modifiering av basbeloppet som där föreslås får vi en bättre ekonomi. Det är, som jag sade tidigare, inte fråga om att urholka ATP-reformen. Det är f. ö. inte bara löntagare som har bidragit till denne, utan i stort sett hela svenska folket har bidragit till de pengar som finns i fonden.

Jag tror att det i detta sammanhang är viktigt att slå fast att en stabil ekonomi också är grunden för att vi skall kunna tillgodose andra behov än de

rent ekonomiska, de som avser den privata konsumtionen, även om det är *nog så viktigt* för t. ex. våra pensionärer. Det är också fråga om att vi skall kunna ge dem en god omsorg och en god omvårdnad på ålderdomen. Också här är förutsättningen en god ekonomi.

De summor som Sven Aspling efterlyste är det inte möjligt att exakt återge här, eftersom de är beroende dels av löneutvecklingen, dels av inflationsutvecklingen, dels också av den utveckling som vi har på de i olika index ingående komponenterna. Men de siffror som här har angetts är ägnade att vara en utgångspunkt vid beräkningen av hur vi i detta avseende skall kunna bidra till att stärka landets ekonomi.

*Om basbeloppets
betydelse för ATP*

Anf. 16 SVEN ASPLING (s):

Herr talman! Om det funnes vett och reson i det vi nu upplever, så skulle regeringen naturligtvis se till att sparpropositionen – i varje fall i den del som gäller basbeloppsförändringarna – snabbt drogs tillbaka. Ni har några dagar på er innan skandalen är fullbordad.

För en skandal är det, om ni som motiv för hela sparaktionen på detta område avsett att stärka statsfinanserna och förbättra budgeten nu och i fortsättningen. Av detta blir ju ingenting kvar, om ni avser att fullfölja de löften ni håller på att utfärda till pensionärer och handikappade för att de inte skall få vidkännas de försämringar som ni avser att vidta. – Eller tänker ni svika även de löftena?

Senast i förra veckan stod budgetministern här i talarstolen och sade att handikappersättning, vårdbidrag, barnpension, barntillägg och bidragsförskott var sådana områden som han fick återkomma till i budgetpropositionen. Vilka grupper det är frågan om framgår av att ca 40 000 har handikappersättning, att vårdbidrag utgår till ca 12 000 barn, att ca 40 000 har barnpension, ca 30 000 har barntillägg och att bidragsförskotten omfattar 220 000 barn. Det finns vidare 80 000 förtidspensionärer med enbart folkpension och pensionstillskott. Härtill kommer den stora grupp folkpensionärer som har enbart folkpension och pensionstillskott. Den gruppen uppgår till närmare 600 000.

Var och en förstår att skall ni kompensera alla dessa för de försämringar de nu får vidkännas genom urholkningen av basbeloppet, så lär de 300 miljonerna snabbt vara förbrukade. Kvar blir i så fall aktionen mot ATP-pensionärerna. Om det till slut blir så att hela den här fantastiska aktionen kommer att rikta sig mot ATP-reformen, kan jag, fru Söder, försäkra att ni har startat en ny och mycket allvarlig pensionsstrid här i landet.

Anf. 17 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Jag vill upprepa att det inte är fråga om att starta någon ny pensionsstrid, utan vad det är fråga om är att i ett ekonomiskt besvärligt läge bedriva fördelningspolitik.

Det som Sven Aspling säger är ganska intressant. Han ifrågasätter om vi skall följa utvecklingen och kompensera de allra svagaste grupperna, som

han nämnde – dvs. pensionärer med låg ATP eller ingen ATP alls, handikappade och människor som uppstår bidragsförskott – så att de hålls skadeslösa. Jag tycker att detta är en intressant synpunkt. För mitt vidkommande är det helt självklart att deras möjligheter att leva ett bra liv måste vara själva grunden i den solidaritetspolitik som regeringen bedriver.

Anf. 18 SVEN ASPLING (s):

Herr talman! Först sätter regeringen i gång en aktion för att försämra pensioner, handikappersättning, vårdbidrag, barnpensioner, barntillägg, bidragsförskott osv. för att sedan vända på klacken när fötterna blir kalla. Då börjar ni utfärda löften till alla grupper som kommer att drabbas av era sparaktioner. Det är ju detta det är frågan om, och det är det jag diskuterar här. Vad är då meningen med allt detta? Och vad har hela den här tillställningen tjänat till, såvida det inte från början varit fråga om en direkt aktion mot ATP?

Jag skulle vilja rekommendera fru Söder att ta del av riksförsäkringsverkets yttrande till socialförsäkringsutskottet och även de andra yttranden som inkommit. Domen är förkrossande. Jag skall citera vad verket säger. Man slår fast att det står klart "att den föreslagna ändringen av sättet att beräkna basbeloppet på lång sikt kan komma att förändra socialförsäkringens innehåll i basala avseenden". Andra yttranden slår fast exakt detsamma. Ni håller på att undergräva hela ATP-systemet.

Anf. 19 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Jag har tagit del av vad riksförsäkringsverket har sagt. Jag vill fästa uppmärksamheten på att verket har sagt att det *på lång sikt* får dessa konsekvenser. Jag hoppas att Sven Aspling har uppfattat att vi följer åtgärderna med uppmärksamhet. Det är alltså i det kortare perspektivet vi skall se den här åtgärden. Jag tycker att det är en väsentlig skillnad i förhållande till de resultat som redovisats från riksförsäkringsverket.

Jag vill än en gång upprepa vad jag sade tidigare, nämligen att de åtgärder som regeringen vidtagit på den sociala sektorn innebär en socialt riktig fördelningspolitik.

Anf. 20 SVEN ASPLING (s):

Herr talman! Fru Söder flyr till några standardformuleringar. Jag diskuterar realiteterna, vad konsekvenserna blir av den – jag upprepar det – egentligen otroliga aktion som ni har satt i gång. Nu håller ni på och retirerar.

Det finns en lösning på allt detta, fru Söder, och den har jag rekommenderat i dag: se till att sparpropositionen i de här delarna mycket snabbt dras tillbaka! Då blir era bekymmer på en gång annorlunda.

Jag försäkrar, fru Söder, att om den borgerliga majoriteten i Sveriges riksdag med en rösts övervikt om någon tid antar detta förslag, då har ni satt i gång en allvarlig strid om en av de största trygghetsreformer som vi

genomfört i vårt land, nämligen ATP. Jag kan försäkra, fru Söder, att Sveriges löntagare följer detta, och deras dom över det ni nu håller på med kommer att bli mycket hård.

Nr 39

Tisdagen den
2 december 1980

---

*Om basbeloppets
betydelse för ATP*

Anf. 21 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Jag tror att domen över regeringen skulle bli mycket hårdare om vi inte vidtog åtgärder för att stärka landets ekonomi och göra det möjligt för oss att också i framtiden stå för ett socialt trygghetssystem. Det är detta som det i hög grad är fråga om.

Jag tycker också att det är påfallande att Sven Aspling ena stunden talar om att vi är på väg att rasera ATP-systemet och i andra ögonblicket säger att det inte blir några effekter av den här förändringen. Jag tycker att det är rätt anmärkningsvärt ologiskt. Om det är fråga om svaga argument, så får väl slutledningen ge sig själv.

Anf. 22 SVEN ASPLING (s):

Herr talman! Det blir intressantare och intressantare när jag lyssnar till fru Söder.

Ni ger nu nya löften för att försöka ställa till rätta vad ni håller på att förorsaka när det gäller vissa grupper, bl. a. pensionärer med bara folkpension och pensionstillskott samt de stora grupperna handikappade. Spareffekterna, fru Söder, blir då vad jag kan förstå mycket begränsade. Kvar blir spareffekten på ATP.

Mot denna bakgrund har jag, herr talman, pekat på detta som är väsentligt, att här håller ni på att koncentrera er aktion mot ATP. Vad som nu håller på att hända skall observeras, för skall ni infria de löften ni nu utfärdar lär det inte bli så mycket pengar över på hela denna aktion.

Anf. 23 Socialministern KARIN SÖDER:

Herr talman! Jag vill till sist säga att det är inte några sent tillkomna löften som här avgivits. Jag vill understryka att redan i sparpropositionen skrev vi att vi kommer att fortsätta med ytterligare pensionstillskott, när den här femårsperioden är över.

Det står också uttryckligen i sparpropositionen att vi skall ägna de svagaste grupperna i samhället speciell uppmärksamhet, och det är precis vad som sker i dag.

Anf. 24 SVEN ASPLING (s):

Herr talman! Vi skulle kunna fortsätta debatten.

Statsministern säger i den s. k. sparpropositionen att de svaga skall skyddas, och de handikappade skall inte alls drabbas. Detta höll naturligtvis inte. Detta upptäckte man mycket snart – och då retirerar man.

Jag rekommenderar fru Söder att ta del av riksdagens snabbprotokoll för torsdagen den 27 november. Där avger budgetministern en deklARATION att man särskilt skall observera "handikappersättning, vårdbidrag, barnpen- sion, barn tillägg och bidragsförskott" mot bakgrund av de försämringar som

de ifrågavarande grupperna nu kommer att uppleva. Det är ganska fantastiskt, för det här kommer ju att kosta pengar. Jag har pekat på att av de 500 miljoner netto som ni säger att ni skall spara är det 200 miljoner netto som ni sparar på ATP. Då är det 300 miljoner kvar, och jag har ställt upprepade frågor vad det kommer att kosta i fortsättningen, om ni skall leva upp till era löften – eller om ni avser att även svika dem.

6 § Svar på fråga 1980/81:110 om skattekontrollen av traktamenten

Anf. 25 Budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Karin Ahrland har till mig ställt följande frågor.

1. Fungerar skattekontrollen tillfredsställande när det gäller de traktamenten som betalas ut av organisationer och företag?

2. Anser statsrådet att reglerna om beskattning och kontroll av traktamenten behöver ses över?

Jag är medveten om att reglerna för beskattning av traktamenten i åtskilliga avseenden kan vara svåra att hantera i praktiken för både arbetsgivare, anställda och berörda skattemyndigheter. En stor del av svårigheterna på detta område utgörs av kontrollproblem. Sedan några år tillbaka arbetar också en särskild kommitté B 1978:02, traktamentsbeskattningssakkunniga, med hithörande frågor. I direktiven för utredningsarbetet betonades inte minst kontrollaspekterna. Ett betänkande väntas från kommittén under år 1981.

Anf. 26 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag tackar budgetministern för svaret.

Jag noterar att vi är ense om att det finns kontrollproblem i fråga om traktamenten, och det är bra att det pågår en översyn av skattereglerna. Orsaken till att jag har ställt den här frågan nu är naturligtvis att det flera gånger under det senaste året kommit fram uppgifter om oegentligheter i fråga om traktamenten som har betalats ut från olika organisationer. Funktionärer har fått dubbla traktamenten, det har betalats traktamenten utan att någon gjort någon resa alls och det har betalats traktamenten för resor under kortare tid än fyra timmar.

Uppgifterna har kommit fram i pressen, men de har inte dementerats av dem som berörs. Det verkar inte som om det i allmänhet är fråga om något medvetet skattefiffel från de skattskyldigas sida. De har deklarerat enligt sina kontrolluppgifter och kanske trott att de följt lagstiftningen. För varje enskild skattebetalare är det också fråga om små belopp – i allmänhet, undantagen är väl bekanta i landet – men för staten blir många små belopp tillsammans stora belopp. Landet har som bekant inte råd att gå miste om skatteintäkter som kan och skall tas in enligt rådande lagstiftning.

Det kallas från arbetsgivarsidan för olycksfall i arbetet. Jag undrar om de organisationerna skulle vara lika förlåtande om det förekom så många riktiga

olycksfall ute på arbetsplatserna. Det hoppas och tror jag att det inte skulle vara.

Det som är tråkigt i en sådan här historia är att man ibland får en känsla av att arbetsgivare – oavsett vilka det är – och anställda har något slags gemensamt intresse av att via traktamentsersättningar göra förtjänster på båda sidor. Löntagarna får skattefria inkomster och undgår på det sättet de för alla orimliga marginaleffekterna av extrainkomster. Arbetsgivarna å sin sida tjänar på det hela genom att de slipper betala sociala avgifter. Det drabbar i längden löntagarna, men det glömmes man för ögonblicket.

Vi vet att skattefifflet i det här landet är skrämmande. Vi vet att en av orsakerna är de hårda marginaleffekterna vid extrainkomster. Det är bra att det finns en utredning som sysslar med översyn av traktamentsbeskattningen och att den även skall behandla kontrollfrågorna, men jag kan inte underlåta att säga att så länge vi har våra nuvarande marginalskatter måste det vara lockande för alla att försöka få så höga skattefria traktamenten som möjligt. Det är både skattesystemet och kontrollen som behöver ses över.

Herr talman! Det handlar om att arbetsgivarna är trötta på att lämna uppgifter. Därför måste dessa vara förenklade, men kontrollen måste pågå. Får jag ställa en följdfråga: Anser statsrådet att det är rimligt att stora arbetsgivare med många anställda själva skall korrigera uppgifterna, utan kontroll från skattemyndigheterna, samtidigt som många småföretagare ibland nästan förföljs för att deras bokföring inte är i perfekt ordning?

Anf. 27 Budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Det är riktigt som Karin Ahrland säger att vi måste göra allt för att få vårt skattesystem att fungera på ett bättre sätt. Det gäller både förändringen i själva skattesystemet och kontrollen av att det nuvarande systemet fungerar på det sätt vi avser, nämligen så att de skatteintäkter som enligt lagstiftningen är avsedda för stat, landsting och kommun också kommer dessa till del. Vi har samma uppfattning på den punkten.

Jag har naturligtvis också den uppfattningen att det finns åtskilligt att göra i skattesystemet för att förbättra det. Jag tycker även att marginalskatterna härvidlag är ett allvarligt problem, och vi försöker angripa det på olika sätt.

Den fråga Karin Ahrland ställde kan jag besvara med att säga att det är för mig närmast en självklarhet att alla arbetsgivare skall behandlas på samma sätt – det må vara organisationer eller företag, stora eller små. Samma regler skall gälla.

Anf. 28 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Det är bra att det är en självklarhet för budgetministern att alla skall behandlas lika. Det gäller för mig också. Jag önskar bara att det vore en självklarhet för samtliga skattemyndigheter i landet.

Nr 39

Tisdagen den
2 december 1980

---

*Om skatte-
kontrollen av
traktamenten*

Anf. 29 Budgetministern ROLF WIRTÉN:

Herr talman! Jag är övertygad om att skattemyndigheterna också gör den bedömningen. Har det i något avseende gjorts något felsteg på den punkten är det att beklaga. Men jag är övertygad om att skattemyndigheterna centralt driver denna politik. Det skulle förvåna mig mycket om det vore på något annat sätt.

7 § Svar på fråga 1980/81:132 om sysselsättningsgarantin för Hälleforsnäsverken

Anf. 30 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Svante Lundkvist har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att försäkra mig om att Överums bruks sysselsättningsgaranti i vad avser Hälleforsnäsverken kommer att gälla även efter bildandet av den nya juridiska enheten.

Riksdagen beslöt år 1978 att bevilja Facit AB ett avskrivningslån på 70 milj. kr. i samband med Överums bruks övertagande av AB Järnförädlings tidigare verksamhet i Hälleforsnäs (prop. 1978/79:43 bil. 2. AU 1978/79:16, rskr 1978/79:123). Regeringen har därefter i regleringsbrev till kammarkollegiet meddelat närmare föreskrifter för detta lån, i överensstämmelse med den överenskommelse som träffats med ledningen för Electroluxkoncernen i maj månad 1978. Villkoren för lånet har redovisats i nämnda proposition.

Villkoren innebär bl. a. att lånet avskrivs med en femtedel vid slutet av vart och ett av åren 1978–1982. Beslut om dessa avskrivningar fattas årligen av regeringen, efter prövning om bl. a. villkoret om sysselsättning i Hälleforsnäs uppfyllts. Som underlag för regeringens beslut om avskrivning av lånet ingår bl. a. yttrande från de fackliga organisationerna angående sysselsättningsutvecklingen.

Enligt vad jag erfarit överväger Electroluxkoncernen att överföra Hälleforsnäsverken till ett nybildat bolag. Medgivande av regeringen erfordras för att det nya bolaget skall komma i åtnjutande av det nämnda lånet. Någon framställning härom har ännu inte inlämnats till regeringen.

Om en sådan framställning görs, torde en given utgångspunkt för regeringens ställningstagande vara att det nybildade bolaget skall åläggas samma förpliktelser i vad gäller bl. a. sysselsättningen i Hälleforsnäs som Facit AB nu har.

Anf. 31 SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret.

Även med hänsyn tagen till det lilla ordet "torde" i svarets sista mening om vad som kommer att hända, därest en framställning görs, betraktar jag detta som ett klart besked från regeringens sida, att man kommer att se till att den nybildade juridiska enheten, om den benyttjar sig av de möjligheter som staten ställt till förfogande, också fullföljer sina förpliktelser. En fråga som

då kanske tarvar ytterligare ett svar från industriministern är denna: Om en sådan här framställning inte görs, vad händer då?

Jag utgår ifrån att industriministern och jag är överens om att avsikten med statens insats inte var att man endast kortsiktigt under ett par år skulle klara de problem som vi oroas av för Hälleforsnäs vidkommande, utan att man skulle försöka få en långsiktig lösning till stånd. Vi skulle annars riskera att på nytt hamna i samma utomordentligt besvärliga situation. Jag vill därför fråga industriministern: Om en sådan här framställning icke görs, avser industriministern i så fall att bevaka att industriutvecklingen i Hälleforsnäs inte återigen som förra gången då vi diskuterade de här frågorna blir ett svårt hot mot sysselsättningen.

Jag utgår naturligtvis ifrån att det gäller ett företag som känner stort ansvar och för sitt vidkommande är berett att fullfölja den här uppläggningsplanen i Hälleforsnäs, även om staten icke skulle vara involverad i sammanhanget. Det finns emellertid inte några garantier för detta. Kan vi räkna med att industriministern kommer att övervaka vad som händer, med tanke på att de arbetstillfällena som det gäller är helt avgörande för samhällets möjligheter att bestå?

Anf. 32 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag först till Svante Lundkvist säga att jag mycket uppskattar den kompletterande fråga som han nu ställde. Jag ser nämligen i den frågan också ett vitsord från Svante Lundkvist, att den på sin tid från socialdemokraternas sida ganska omdiskuterade uppgörelsen beträffande sysselsättningen i Hälleforsnäs nu har accepterats och vunnit respekt också hos oppositionen. Det tycker jag är välgörande, och det vittnar väl om att även Svante Lundkvist bedömer det här arrangemanget som något positivt som väsentligt bidragit till att rädda sysselsättningen i Hälleforsnäs.

Låt mig sedan som svar på den kompletterande frågan säga att jag utgår ifrån att lånet är ett tillräckligt korrektiv och alltså gör det möjligt för regeringen att övervaka att åtagandena enligt avtalet verkligen infrias. I likhet med Svante Lundkvist hyser jag inga tvivel om att Electroluxkoncernen tänker efterleva den uppgörelse som träffats.

I detta svar ligger att jag betraktar frågeställningen, vad som skulle ske om en framställning om att få flytta över lånet till den nya juridiska personen inte skulle komma, som hypotetisk. Men det är fullständigt klart att jag inte tänker nonchalera sysselsättningsutvecklingen i Hälleforsnäs – det är naturligtvis mycket angeläget för regeringen att bevaka den även i en sådan situation.

Anf. 33 SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Det är riktigt att vi värdesätter att vi genom den uppgörelse som träffades kunde klara sysselsättningen i Hälleforsnäs. Det är naturligtvis också riktigt att industriministern har ett korrektiv till sitt förfogande, en möjlighet att se till att man infriar sina utfästelser, om företaget gör en framställning. Men det är om någon sådan framställning inte görs som jag

Om sysselsättningsgarantin för Hälleforsnäs-verken

menar att industriministern måste känna ett särskilt ansvar att ta reda på vad det beror på. Planerar man en annan utveckling än den som var förutsättningen för överenskommelsen? Finns det något skäl, exempelvis på sysselsättningssidan, att inte göra framställningen? Avser man att göra någon annan disposition?

Skulle situationen vara den, finns det anledning för industriministern inte bara att "inte nonchalera" sysselsättningssituationen i Hälleforsnäs, som industriministern uttryckte sig, utan att träda i funktion för att göra klart för företaget att avsikten var att försöka åstadkomma ett mera långsiktigt arrangemang. Industriministern har då alltså anledning att ta sitt ansvar för att det här samhället inte på nytt, så snart inpå det som senast hänt, får uppleva en ny svår situation. Jag hoppas att industriministern vill ge oss klart besked om att han är beredd att göra det.

Anf. 34 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag vill ännu en gång tacka Svante Lundkvist för att han så här i efterhand – det kan ju vara av värde för historien, om inte annat – vitsordat att uppgörelsen innebar en positiv och konstruktiv insats för att klara sysselsättningen.

Jag vill återgälda den vänligheten med att säga att jag självfallet är beredd att inskrida om, mot förmodan, Electroluxkoncernen inte skulle vilja uppfylla de avtalsenliga förpliktelserna.

Anf. 35 SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Jag är ledsen, men jag måste få ett klarläggande.

Det är inte bara fråga om Electroluxkoncernens avtalsenliga förpliktelser. De avtalsenliga förpliktelserna är knutna till att Electrolux gör en ny framställning om att få lyfta pengarna. Men om man inte gör den framställningen, träder då industriministern i sin funktion som industriminister in för att genom en aktiv industripolitik bevaka att det här samhället icke på nytt drabbas av samma situation som tidigare? Jag talar nu icke om de avtalsenliga förpliktelserna, utan om vad industriministern bör göra, därest Electroluxkoncernen skulle vilja lösa sig ur det här avtalet. På den punkten skulle jag önska ett besked av industriministern.

Anf. 36 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag vill lugna Svante Lundkvist med att säga att detta är en hypotetisk fråga. Låt oss ta upp den här diskussionen först om det skulle inträffa att Electrolux inte klarar sina mellanhavanden med samhället. Först då vet vi ju hur situationen ser ut vid ett sådant eventuellt tillfälle.

Anf. 37 SVANTE LUNDKVIST (s):

Herr talman! Jag vill sluta med att erinra industriministern om att även om vi nu säger att det var bra att vi kom till en lösning förra gången, så tog det tid, och människorna i Hälleforsnäs fick uppleva en svår period av stor oro. Därför menar jag att det är angeläget att inte vänta så att man på nytt riskerar

att hamna i en lång tids ovisshet. Det gäller som vanligt att vara med redan från början för att vara förberedd på vad som kan hända och vidta de mått och steg som är nödvändiga för att man icke skall hamna i samma svåra belägenhet.

Nr 39

Tisdagen den
2 december 1980

---

*Om Nyby Udde-
holm AB:s verk-
samhet*

8 § Svar på frågorna 1980/81:121, 125 och 126 om Nyby Uddeholm AB:s verksamhet

Anf. 38 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Olle Svensson har med anledning av den aviserade neddragningen av sysselsättningen med ca 500 personer vid Nyby Uddeholm AB:s anläggningar i Torshälla frågat mig, vilka åtgärder regeringen ämnar vidta med anledning av den uppkomna prekära sysselsättningsituationen i Eskilstunaregionen, och vilken ståndpunkt statens representant i styrelsen för Nyby Uddeholm intagit till den föreslagna strukturrationaliseringen.

Sune Johansson har mot bakgrund av den aviserade neddragningen av sysselsättningen med över 1 100 personer inom Nyby Uddeholm, speciellt i vad avser effekterna av en neddragning av sysselsättningen med ca 450 personer i Storfors, frågat mig, om jag genom den statliga styrelserepresentanten eller på annat sätt vidtagit några åtgärder för att en sysselsättningsutveckling i enlighet med ursprungliga uppskattningar – dvs. en sysselsättningsminskning med ca 400 personer – skulle komma till stånd, och vilka åtgärder jag avser att vidta för att trygga sysselsättningen i Storfors om företagets neddragning blir verklighet.

Magnus Persson har mot bakgrund av Nyby Uddeholms aviserade neddragning av sysselsättningen i Blombacka med ca 60 personer frågat mig, vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att trygga sysselsättningen i Blombacka.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Ledningen för Uddeholmskoncernen har nyligen för mig redovisat innebörden av det beslut styrelsen för Nyby Uddeholm har fattat den 18 november 1980.

Vad först gäller frågan om vilken roll statens representant i styrelsen för bolaget har spelat vill jag erinra om att det förhållandet att regeringen anvisat en person att inväljas i styrelsen som ledamot inte innebär att staten kan ge denna person några bindande direktiv. En av staten nominerad styrelseledamot har sålunda i princip samma ställning, uppgifter och ansvar som övriga styrelseledamöter. Häri ligger bl. a. att han har att på eget ansvar och efter bästa förmåga främja företagets fortbestånd och utveckling.

I det aktuella fallet har enligt vad jag har erfarit ingen avvikande mening anmälts från den statliga styrelseledamotens sida till styrelsens beslut om att inleda MBL-förhandlingar om neddragning av sysselsättningen.

Vad gäller frågan om eventuella statliga insatser för att klara sysselsättningen och – kan jag tillägga – utveckla näringslivet på berörda orter är det nu, med hänsyn till bl. a. att MBL-förhandlingar förestår, för tidigt att ta

*Om Nyby Udde-
holm AB:s verk-
samhet*

ställning. Jag kommer dock att följa ärendet noga. Rent principiellt gäller att denna typ av fråga måste lösas inom ramen för de av riksdagen anvisade medlen för arbetsmarknads- och regionalpolitiken. Jag vill i detta sammanhang erinra om min avsikt att föreslå regeringen att den inom kort redovisar sin syn på stålindustripolitiken i en proposition till riksdagen.

Anf. 39 OLLE SVENSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på mina frågor, även om det var ganska intetsägande när det gäller redovisningen av regeringens syn på sysselsättningspolitiska och industripolitiska insatser.

Låt mig börja med att återge några alarmerande fakta i fråga om sysselsättningsläget i dag och befolkningsutvecklingen under 1970-talet i den kommun, Eskilstuna, som just har fått besked om en neddragning av antalet anställda med ca 500 personer vid Nyby Uddeholm AB:s fabrik i Torshälla. Därmed vill jag visa att behovet av insatser har skapats av en lång händelseutveckling och inte bara av den sista länken i en kedja av nedslående besked. Därför tycker jag också att vi i dag kan diskutera behovet av insatser.

Eskilstunas befolkning har under den period det här gäller minskat med 3 642 personer, medan praktiskt taget alla andra primärorter står på plus. Det kan tilläggas att under den senaste femårsperioden har de varuproducerande näringarna i Eskilstuna mist 3 000 arbetstillfällen, vilket är långt mer än vad alla uppställda prognoser visar.

Det är alltså mot den bakgrunden som jag vill upprepa min fråga till statsrådet såsom ansvarig för regionalpolitiken: Vilka insatser kan väntas från statsrådets departement för att motverka denna utveckling, som har pågått mycket länge?

Många mindre nedläggningar och en personavgång, utspridd hos flera företag, ger en smygande negativ effekt och ökar arbetsmarknadsproblemen utan att den samlade effekten synes bli tillräckligt observerad utanför orten, exempelvis i kanslihuset i Gamla stan. Jag tycker att svaret visar detta.

Min andra fråga är industripolitisk. Det finns ju nu en statlig representant i Uddeholms styrelse. Jag vet att han inte kan få bindande direktiv, men det är ju möjligt – och t. o. m. lämpligt – för honom att söka kontakt med industriministern. Under senare år har regeringen tillfört Nyby Uddeholm, och före fusionen Gränges Nyby – betydande resurser för utveckling av tillverkning av rostfritt stål.

Den kritik jag vill rikta mot industriministern – och den vidhåller jag även efter att ha lyssnat till svaret – är att han inte bevakar att det genom stödpengarna kommit ut något konstruktivt i form av investeringar – undantaget är stränggjutningsanläggningen i Degerfors – till förmån för ökad konkurrenskraft för den bransch vi nu talar om. Osäkerheten om företagets framtid är lika stor i dag som före statens ekonomiska insatser, vilka uppgått till mellan 700 och 750 milj. kr. direkt till Uddeholm. Då räknar jag inte med 135 milj. kr. som har tillförts Gränges Nyby.

Vad vi under senare år upplevt som upprört de anställda är att passiviteten

hos regeringen då det gällt att verka för samordning inom en ägarsplittrad bransch motsvaras av brist på initiativ hos de olika ägargrupperna. Därför skulle jag vilja hoppas på större statliga insatser.

Nr 39

Tisdagen den
2 december 1980.

Om Nyby Uddeholm AB:s verksamhet

Anf. 40 SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga. Denna fråga är en i en lång rad av liknande frågor som vi riksdagsledamöter ofta nödgas ställa till industriministern – i takt med den pågående och ökande avindustrialiseringen i vårt land.

Självfallet tycker och tror både vi ledamöter och människor i allmänhet att det ansvariga statsrådet skall ha insyn i vad som kontinuerligt sker inom bolag som Nyby Uddeholm. Därför ställer vi sådana här frågor. Men det går fort med industrinedläggningarna, herr talman, och det verkar som om industriministern skulle ha blivit fartblind och accepterar att bolagsledningarna trampar gasen i botten undan för undan för att åstadkomma så snabba avvecklingar som möjligt.

De nu aviserade planerna på inskränkningar med ca 1 100 arbetstillfällen, varav 450 skulle bort i Storfors, är ju inget mindre än en katastrof för dem som drabbas och för berörda kommuner. Jag vill något belysa läget i den lilla kommunen Storfors, som har 5 400 invånare. Det företag det här gäller är den största industrin och är nästan hundra procentig sysselsättningsgivare inom industriområdet. Kommunen har genom ett fint kommunalt arbete lyckats skapa en liten befolkningstillväxt under de senaste åren. Men beskedet från Nyby Uddeholm är både ett dräpslag mot kommunens framtid och ett uttryck för otacksamhet från samhällets sida.

Man har i Storfors trott att de bedömningar när det gäller den framtida marknaden som Nyby Uddeholm gjorde – och som även har delats av regeringen – skulle vara mera långsiktiga än vad de har visat sig vara. Man har också trott att regeringen har haft insyn i bolagets verksamhet och att samhället inte skulle behöva överrumplas av nedläggningsbesked.

Industriministerns svar är litet underligt. Dels vill han skjuta ifrån sig ansvaret på den statlige styrelserepresentanten, dels vill han inte medge att denne skall ha något ansvar. Då frågar man sig: Vem har ansvaret i detta sammanhang? Det är klart att det i första hand är industriministern och regeringen som har ansvaret. När vi har ställt frågor om sysselsättningen i främst sydöstra Värmland har industriministern tidigare många gånger sagt att han med hjälp av regeringsåtgärder skall se till att det blir en industriell utveckling.

Jag vill ställa en följdfråga till industriministern: Ämnar industriministern försöka vidta några åtgärder som kan förhindra nedläggningen av den rostfria delen av tillverkningen i Storfors? Eller tänker industriministern också fortsättningsvis överlåta åt en enda person, som enligt uppgift inte har något ansvar inför riksdagen, att vara med och avgöra bolagets framtid?

Industriministern hänvisar i svaret till MBL-förhandlingarna, och jag skall återkomma till dem senare.

Anf. 41 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på min fråga. Den fråga som jag har ställt gäller framför allt Blombacka bruk som är beläget i norra delen av Karlstads kommun.

Först vill jag instämma i de tankegångar som mina båda företrädare har gjort sig till tolk för.

Man kan fråga sig varför resonemangen om Blombacka bruk, eller Nyby Uddeholm, har varit så kortsiktiga. Jag vill nämna några datum. På ett divisionsmöte den 21 maj 1979 förklarade Uddeholmsledningen att man hade långtgående investeringsplaner. Man var överens om tidsramar och allt sådant. Den 8 september 1980 återstod egentligen bara vissa kompletteringar. Dagen D, den 18 november, hade man helt kovänt och sade att nu fanns det inget val, Blombacka bruk skulle läggas ned. Detta drabbar, som här har framhållits, både Storfors och andra enheter inom koncernen.

Jag har full förståelse för de anställdas reaktion på den kortsiktighet och ryckighet som visas. Samhället har här satsat 800–900 milj. kr., och de anställda frågar sig om samhället har haft tillräcklig insyn i verksamheten. På vilket sätt har pengarna redovisats? De menar att samhällets insyn har varit för dålig. Facit visar att vi bör ha en ökad samhällsinsyn i företagen, när samhället går in med så betydande belopp.

Så till svaret som industriministern har givit. Man kan naturligtvis fråga sig om direktiven är bindande eller ej. Men finns det inga kontakter mellan regeringen och styrelseledamoten? Regeringen måste väl ändå ha en vilja att på ett eller annat sätt få fram sina intentioner till den av staten nominerade styrelseledamoten.

Jag tycker, herr talman, att industriministerns svar på denna punkt är ytterst svävande, och jag skulle vilja ha en kompletterande upplysning: Anser industriministern att nuvarande regler för samhällsinsyn bör skärpas och att man bör få bättre kontakter mellan samhälle, regering och företag?

Anf. 42 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag först till frågeställarna säga att problemet hade varit mycket enklare, om vi hade haft en annan marknadssituation. Det avgörande för den situation som svensk stålindustri i dag har hamnat i är att marknaden snabbt – jag skulle vilja säga exempellöst snabbt – har försämrats. Och företagens dispositioner har inte hängt med i denna snabba utveckling.

Jag vill gärna påpeka både för Olle Svensson och för Sune Johansson att det har investerats ganska avsevärda summor i företaget just för att nå en bättre konkurrenskraft. Det har också gjorts betydande ansträngningar för att åstadkomma en rationalisering och en produktuppdelning. I den specialstålspolitik som vi utformade 1977 finns väsentliga moment för att samordna och stärka branschen och de företag som är verksamma i denna. Och jag vill påstå att Nyby Uddeholm har följt dessa intentioner. Under alla förhållanden har företaget i betydande omfattning utnyttjat de möjligheter som samhället har erbjudit.

Diskussionen om hur man från samhällets sida skall kontrollera företagen är i detta sammanhang av sekundär betydelse. Det primära är ju att marknaden har försämrats, att de allmänna förutsättningarna för företagen snabbt har förändrats. Det är den reella orsaken till företagens aktuella situation.

Anf. 43 OLLE SVENSSON (s):

Herr talman! Jag medger gärna att marknadssituationen har förändrats. Men jag vill understryka att industriministern inte lyssnade på olika fackliga organisationer när dessa på ett tidigt stadium begärde regeringsinsatser för att möta denna nya marknadssituation. Redan Metallkongressen 1977 begärde sådana insatser. Och från 1979 finns ett dylikt uttalande som förutom av Metall även stöddes av Industritjänstemannaförbundet och Arbetsledareförbundet.

Jag har litet svårt att förstå den passiva hållning som regeringen intar då det gäller att verka för en samordning inom en ägarsplittrad bransch. Denna hållning leder ju också till brist på initiativ till samverkan hos ledningarna för de berörda företagen. Jag upplever det så, att konkurrerande ägargrupper har nöjt sig med att bevaka varandra och slå vakt om sina kapitaltillgångar. Av detta lurpassande, med det egna företagsintresset som ledstjärna, har det inte kommit ut någonting positivt för det svenska rostfria stålet och denna industris förmåga att hävda sig hemma och utomlands.

För uteblivna konstruktiva grepp över företagsgränser är och förblir Nils Åslings ansvar stort. Och jag vill nu fråga: Kan man i framtiden vänta mer aktiva insatser från regeringens sida? I dessa dagar, efter alla stolta deklarationer om statens ansvar på företagsområdet, kan väl inte Nils Åsling agera som en kliven Manchesterliberal.

Anf. 44 SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Industriministern anför att problemen beror på en försämrad marknadssituation. Det känner vi till, men frågan är: Vilka åtgärder vidtas när marknaden försämras? Ger man upp hoppet fullständigt, eller ser man från regeringens sida till att de företag, som staten i detta avseende så kraftfullt har stöttat ekonomiskt, lägger på några kol extra?

Som vi ser det är det inte i första hand ägarintressena som man skall slå vakt om, utan det är jobben och sysselsättningen på resp. orter. Men tyvärr har industriministern och jag i det här fallet, som vid många tidigare tillfällen, olikartade uppfattningar. Han menar, nu som tidigare, att man från regeringens sida inte i någon större utsträckning kan blanda sig i saken. Det är litet underligt, och det har vi påtalat många gånger. Det finns ingen långivare i detta samhälle som ställer pengar till förfogande och låter låntagarna använda medlen i så lösliga former som regeringen alltid gör. Man borde på ett helt annat sätt vara med och kontrollera och inte bara lita på att bolagets bedömningar är riktiga.

I går höll länsstyrelsen i Värmland ett krismöte angående situationen på arbetsmarknaden i de östra delarna av länet. Det var en enig länsstyrelse som

ställdes sig bakom en rad förslag till regeringen, vilka industriministern om några dagar får kännedom om. Jag vill redan nu meddela industriministern att – och det är ett av dessa krav – en enig länsstyrelse anser att regeringen måste pröva uppdrag till fortsättning av tillverkningen av rostfria rör i Storfors, innan Nyby Uddeholm tillåts lägga ner verksamheten. Detta har skrivits under även av de borgerliga ledamöterna.

Vad är då industriministern beredd att göra i dag i det avseendet för att uppfylla de krav som hans egna partivänner i Värmland har varit med om och ställt sig bakom? Skall de gå hem lika tomhänta på svar från industriministern som vi socialdemokrater alltid får göra?

Anf. 45 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Industriministern säger att investeringsviljan finns. Jag vill då säga att det i så fall är med undantag av Blombacka bruk, för där har man inte investerat någonting. Man hade planer på det, men planerna blev aldrig förverkligade. Och ser vi till den tidigare ägarform som rådde har man under 20 år strängt taget inte investerat någonting. Man har "sugit ut det gottaste" som finns i företaget, men man har inte tänkt på morgondagen.

Sedan, herr talman, säger industriministern att övriga åtgärder som skall vidtas blir arbetsmarknadspolitiska. Låt mig då säga att vi i Värmlands län har en situation som innebär att vi inte tål att drabbas mer – oavsett om vi tittar på östra eller västra Värmland eller Karlstadsregionen. Det är en situation som innebär att både statsmakterna och företaget – inte minst Nyby Uddeholm – i kontakt med regeringen måste tvingas inse sitt sociala ansvar. Det uttalandet står inte bara Metall, SALF och SIF för, utan det har gjorts uttalanden på olika håll. Och även den lokala centerorganisationen intill Blombacka bruk menar att det här måste vara något som industriministern skall ta hänsyn till i diskussionerna med företaget, där man tvingas inse vilken situation man har försatt sig i.

Blombacka bruk har varit en gammal guldkalv, har man sagt inom Uddeholm. Låt Blombacka blomma – nu börjar blomman sloka och vissna. Man kräver nu att regeringen måste gå in här. Jag upprepar att kontakterna med den statliga representanten i bolagsstyrelsen måste ske på ett mera jordnära sätt och att regeringen måste ta initiativ.

Anf. 46 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag först säga att den här debatten egentligen inte är meningsfull förrän vi klarar ut om vi har möjligheter att radikalt påverka marknadssituationen. Vi talar nu om en del av svenskt näringsliv, som i mycket stor omfattning är beroende av den internationella marknadens utveckling. Herrar frågeställare för debatten på låtsas, eftersom de inte är beredda att gå in i en reell diskussion om hur man klarar anpassningen till den internationella marknaden. Det är det som har gjort att regeringen genomfört betydande insatser inom detta område under senare år, genom specialstålspolitiken och genom den strukturdelegation som upprättats. Det är det som har möjliggjort att konstellationen Nyby Uddeholm har bildats.

att Uddeholm och Sandvik har gått in i ett gemensamt bandbolag, att det har blivit samverkansformer mellan Fagersta och Sandvik, att Avesta har fått sin stränggjutning etc.

Anf. 47 OLLE SVENSSON (s):

Herr talman! Jag vill gärna säga något om Nyby Uddeholm. Där har man haft en väl utbyggd företagsdemokrati, och de anställda har fått en mycket god insyn i arbetet. De kände länge en optimism, och de hade en framtidstro. Till att börja med krossades drömmen om att få nya jobb. Sedan krossades drömmen om att få behålla de jobb man hade. Nu tror man inte på att man får trygghet ens efter den omstrukturering som det har talats om. Det beror på att regeringen låtit företagen arbeta för mycket på fri hand.

Låt mig därför få ge Nils Åsling ett råd: Sätt inte in nya pengar i Uddeholm igen utan att kräva en strukturrationalisering som man kan tro på och som verkligen kan skapa framtidstro inom branschen. Det kräver marknadsläget. Det krävs insatser från statens sida, inte bara undanflykter.

Anf. 48 SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Industriministern talar om marknaden. Det är då fråga om två saker: tillverkningsmarknaden och försäljningsmarknaden.

Vi har från socialdemokratiskt håll alltsedan problemen inom stålindustrin dök upp kommit med förslag om hur man skulle kunna klara av dessa marknadsproblem. Vi har pekat på behovet av samordningar inom specialstålsindustrin och redovisat förslag i anslutning till det, och vi var i princip inte emot den samordning som skedde inom Nyby och Uddeholm, men vi ville att samhället skulle ha en bättre kontroll över den.

Vad sedan gäller avsättningsmarknaden har vi gång på gång fört fram förslag om hur de svenska stålföretagen skulle bete sig ute på världsmarknaden för att få ett mera samordnat agerande.

Vi är alltså överens om detta, men industriministern har aldrig velat lyssna på oss när vi framfört våra förslag. När de här problemen nu uppstår får industriministern finna sig i att vi anser oss ha rätt att kritisera honom för att han inte klarar av industripolitiken då det gäller stålindustrin. Det är detta det är fråga om, och allmänheten har anledning att räkna med ett större ansvar från industriministerns sida – det är den rena och skära sanningen.

Sedan tycker jag det är tråkigt att industriministern inte kan lämna några besked om vad han har tänkt göra med anledning av framställningen från Värmlands län.

Anf. 49 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! I Blombacka bruk har en halvering av arbetsstyrkan skett under åren 1973–1980, samtidigt som 4 milj. kr. har investerats under en tid av 20 år. Det är sådana relationer man har att arbeta med inom näringslivet i dag. Då måste man förstå att de anställda tycker att de har tagit sitt ansvar. De har tagit sitt ansvar på så sätt att de har varit med om att genomföra rationaliseringar och de har varit med om att skapa nya innovationer etc.,

men de har inte fått någon motprestation från företaget.

Till sist vill jag säga, herr talman, att om nu samhället skall gå in med mera medel, så måste man också kräva en motprestation i form av ökad insyn i företaget och i företagsledningens arbete, så att de anställda kan tro på företaget och så att man får dem som bor och verkar kring de här brukena att tro på att det är fråga om reella pengar som kan skapa jobb. Det är detta det är fråga om.

Anf. 50 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Herrar frågeställare fortsätter sin låtsaslek. Men ge mig ett klart besked! Vilka åtgärder förordar ni för att man skall kunna väsentligt förstärka den svenska stålindustrins marknadssituation? Sune Johansson talar här om samordning och om nya grepp, och Olle Svensson talar om att man skall lyssna på fackets råd. Ja, det är gott och väl. Men tror ni att det radikalt förbättrar den krissituation som världens stålindustri befinner sig i? Vi måste väl ändå någorlunda relatera den här debatten till verkliga förhållanden, annars släpper den ju all kontakt med verkligheten.

Regeringen har mycket omsorgsfullt sett till att de insatser som gjorts inom stålindustrin har följts upp. Jag tänker bl. a. på strukturdelegationen, som har att fortlöpande granska företagets utveckling, och när det gäller Uddeholmslånet på Sveriges investeringsbank som har ett ansvar att fortlöpande bevaka att lånevillkoren uppfylls. Över huvud taget har staten skaffat sig de instrument som erfordras för att se om de angivna intentionerna fullföljs. Men när marknaden går ner katastrofalt, vad gör man då? Vill ni vara vänliga att svara på det, mina herrar?

Anf. 51 OLLE SVENSSON (s):

Herr talman! Jag erinrar om den kritik som har riktats mot regeringens passivitet när det gäller att verka för en samordning inom specialstålsindustrin. Det är sant att marknaden är hårt pressad i dag, men det är svenska industriföretag som ute i världen konkurrerar med varandra på grund av den uteblivna samordningen. Vi har en stor import. Mycket kunde ha ändrats, om man hade följt råden från fackets sida om en mer planmässig utveckling. Det föreligger krav på ett delstatligt strukturbolag, som på ett helt annat sätt skulle ha kunnat främja en planmässig utveckling. Det är här som vår kritik sätts in. Regeringen har inte ställt de villkor som man borde ha ställt, innan man gick in med flera hundra miljoner kronor i den här branschen. Det är alltså denna försummelse som vi kritiserar, och den får självfallet värre verkningar i dagens marknadssituation än tidigare.

Anf. 52 SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Industriministern frågar vilka åtgärder socialdemokraterna föreslår. Men vi har ju så många gånger i motioner redovisat dessa för industriministern, så det är inte lämpligt med en upprepning med hänsyn till den knappa tid som står till förfogande. Industriministern kan gå tillbaka till riksdagsprotokollen från tidigare debatter.

Jag instämmer i Olle Svenssons uttalande men vill också framhålla att vi inte bör diskutera vad som har varit. Debatten bör föras med utgångspunkt i nuläget. Nu står ni alltså där med ett företag i kris. Sysselsättningen kan inte klaras. Då är det inte vi, med de obetydliga informationer som vi har fått av industriministern i det korta svaret, som skall kunna redovisa hur problemen bör lösas. Det är industriministerns uppgift att göra detta på basis av de informationer som han har fått av bolaget och av den statliga styrelserepresentanten.

Vi har för vår del lagt fram ett grundläggande förslag när det gäller de här orterna. Det förslaget går ut på att man inte får börja skrota ned förrän regeringen och bolaget har gjort försök att rädda sysselsättningen på de här orterna och i de här företagen.

Anf. 53 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! I svaret aviserade industriministern en proposition beträffande stålindustripolitiken. Låt mig helt kort säga att vi i motion till riksdagen kommer att redovisa vårt ställningstagande till denna proposition. I motionen kommer vi att redovisa hur vi ser på den framtida stålindustripolitiken.

Herr talman! Vad som i dag är aktuellt är ju varslen vid de här bruksorterna. Det gäller Nyby Uddeholm, Blombacka, Storfors och andra. Det är ju människorna där som frågar: Vilka konkreta åtgärder avser industriministern och regeringen att vidta med anledning av utfärdade varsel? Och det är ju dessa frågor som vi här har försökt debattera. Låt mig än en gång säga att jag tycker att en ledamot som sitter i en bolagsstyrelse rätteligen borde få något direktiv av den sittande regeringen. När det gäller den saken fick vi inget svar.

Anf. 54 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Beträffande den sista frågan som togs upp, dvs. statliga styrelserepresentantens funktion, har jag i mitt svar angett den principiella grund som måste gälla för statliga styrelserepresentanter, om en styrelse över huvud taget skall kunna fungera.

Olle Svensson, jag hör nu att receptet är det gamla kravet: samordning, översiktliga planeringar och allt vad det nu är. Sune Johansson ville försiktigtvis inte upprepa det. Jag känner igen det här från många debatter här i kammaren. Resonemanget är lika substanslöst och har lika litet anknytning till verkligheten som tidigare. Verkligheten är nämligen den marknad som de svenska produkterna möter, en marknad som nu snabbt går ner både när det gäller volym och priser. Det är ju det som är problemet. Här efterlyser jag en reell diskussion. Vad vill ni göra i detta sammanhang? Om svenska företag konkurrerar på främmande marknader är det ju inte säkert att volymen minskar, om den konkurrensen upphör. Sedan har det faktiskt under de senaste åren gjorts betydande strukturinsatser, som också har inneburit en förstärkning när det gäller marknadsinsatserna internationellt för svenska specialstålsföretag.

Sedan säger Sune Johansson att han vill veta vad vi skall göra i Nyby Uddeholm. Jag har redan i mitt svar anfört att vi inte i dag kan ange någon bestämd inriktning på åtgärderna, eftersom vi först vill veta hur MBL-förhandlingarna utfaller och studera situationen ur olika synpunkter. Vi vill ha kontakter med företag och fack innan vi över huvud taget kan bedöma hur situationen skall hanteras.

Anf. 55 OLLE SVENSSON (s):

Herr talman! Jag tycker att industriministern med förlov sagt är en aning ologisk här. Han låtsas som om det bara är marknadssituationen som skulle vara avgörande. Men när han väl har sagt detta hävdar han att det vidtagits en rad åtgärder för att åstadkomma samverkan när det gäller att möta denna för svensk stålindustri hårdare marknadssituation.

Där har vi kärnan. Det borde ha gjorts betydligt mer, och regeringen borde inte så passivt ha överlätit åt konkurrerande ägargrupper att vidta åtgärder. Inom branschen finns nämligen en starkt motiverad uppfattning hos de anställda att det har förekommit passivitet även från branschens egen sida. Jag vet också att det har förekommit förhandlingar med statens medverkan, som inte har gett något resultat. Det är alltså på den punkten som vi kräver förbättrade insatser, och jag har svårt att inse att en sådan samordning skulle vara ligkiltig i denna svårare marknadssituation. Vi har aldrig förnekat att marknadssituationen i dag är besvärlig.

Anf. 56 SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! När det går så att industriministern och regeringen – med den typ av stålpolitik man bedriver – hela tiden kör av vägen och rakt ut i terrängen, kunde man någon gång ha lyssnat på oss socialdemokrater när vi har fört fram våra förslag om samordning, kontroll och export och allt det som Olle Svensson här har tagit upp. Men det har man aldrig velat göra. Och det tråkiga är att ni inte vill erkänna det här misstaget. Vi bryr oss inte om att misstagen har blivit begångna – vi vill ha förändringar till stånd fr. o. m. nu, som kan rädda jobben på de utsatta orterna.

När det sedan gäller de kommande MBL-förhandlingarna, måste industriministern också begripa att de fackliga organisationerna inte har mycket att hämta i de förhandlingarna – med tanke på den passivitet och brist på strävan att bevara sysselsättningen som industriministern visar. Motparten, i detta fall bolagsintressena, har ju regeringen i ryggen. Om regeringen inte är beredd att ingripa kan det ju därför anses att loppet kan vara kört. Och jag tycker att industriministern skulle försöka se allvaret i det – för om det är så, då har han inte tagit sitt ansvar som industriminister här i landet.

Anf. 57 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! I sitt senaste anförande hänvisar industriministern till pågående MBL-förhandlingar. Jag tror inte att man bara kan sitta med armarna i kors och avvakta MBL-förhandlingar, utan jämsides måste kontakter tas från regeringens sida, så att de anställda känner att något är på

gång.

Och det vi får höra då vi möter de anställda ute på bruken är frågor av detta slag: Vilka motprestationer har samhället fått och vilken insyn har samhället haft? Man kan naturligtvis säga: Glöm den snö som föll i fjol. Men det som skett visar väl ändå att om samhället går in med så betydande kapital som det här är fråga om, då kan inte samhället nöja sig med den relativt ringa insyn som man här har haft. I efterhand säger man nu, att styrelseledamoten i fråga har att handla enligt samma bestämmelser som övriga ledamöter i företagets styrelse. Jag tror att det är den sortens resonemang vi får försöka att gå ifrån. Vi måste ha en bättre kontakt mellan regeringen och den som sitter i en bolagsstyrelse – oavsett vilken regering det är i det här landet.

Anf. 58 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Får jag till sist säga till Olle Svensson, som säger att det borde ha gjorts mer, borde ha satsats mer, att vi – i enlighet med det specialstålsprogram som vi har – har satsat en miljard plus lokaliseringssöd. Vi har fått en betydande effekt av detta i branschen. Men socialdemokratin skulle säkert vilja satsa mer när man ställs inför den konkreta frågan, även om man i den allmänna debatten kritiserar regeringen för att den satsar för mycket på industrin. Det är ju den nya socialdemokratiska debattmoralen som vi möter gång efter annan när vi diskuterar industripolitiken. Den talar för sig själv enligt min uppfattning.

Sune Johansson kom här in på åtgärder som socialdemokratin gärna skulle se realiserats i detta sammanhang. Han nämnde betecknande nog kontroll av importen. Det är väl ganska betecknande för hur yvig denna debatt har blivit från socialdemokratisk sida, där man också utan att tänka på de internationella och handelspolitiska konsekvenserna tar fram sådana argument. Hur skulle det se ut om vi inför en internationell publik i denna stålkris började diskutera sådana åtgärder för att klara vår svenska stålindustri?

Anf. 59 OLLE SVENSSON (s):

Herr talman! Nils Åsling skall inte lära mig debattmoral. Han påstod nyligen att jag sagt: Satsa mer. Men vad sade jag? Jo, följande: Jag ville ge statsrådet det rådet att inte bevilja nya pengar till Uddeholm utan att ställa villkor om att de skall användas konstruktivt för utveckling av företaget.

Ställ krav på Uddeholm att ta ett bättre ansvar för utvecklingen av den rostfria ståldelen än vad företaget hittills har gjort; att ta ansvar för sysselsättning och framtidsinvesteringar, innan de får några mer pengar!

Det är dålig debattmoral att påstå att jag har sagt någonting som jag aldrig yttrat.

Slutligen, det sägs i svaret att man inte kan ge bindande direktiv till en statlig styrelserepresentant. Men jag ber Nils Åsling bekräfta att han därmed inte menar att han inte kan hålla samråd med denne styrelserepresentant och på så sätt påverka utvecklingen. Det ter sig för mig naturligt. KU, i varje fall dess socialdemokratiska ledamöter, anmärkte i sitt senaste granskningsbetänkande på att staten genom industridepartementet inte tillräckligt följde

upp den statliga företagspolitiken. Det är en allvarlig anmärkning mot industriministern att så inte sker.

Anf. 60 SUNE JOHANSSON (s):

Herr talman! Det allvarliga med denna debatt, framför allt med industriministerns debatteknik, är att han vill försöka göra oss frågeställare till åtlöje genom att påstå att vi skulle bedriva en debatt som är ett slags låtsaslek.

Vad det är fråga om är ett stort antal arbetstillfällen, 1 100 i det här företaget. Det är inte någon barnlek som vi sysslar med i det avseendet. Men är det så att industriministern betraktar interpellationer av den typ det gäller på det sättet, förstår jag att han inte heller ser på stålpolitiken med större allvar.

När jag för fram frågan om begränsning av importen, så är det sådant som även andra länder kan tänkas göra, nämligen vidta åtgärder för att stoppa inflödet av utländska produkter för att försöka skydda sig själva. Men det har inte gått i Sverige, inte under den tid vi haft borgerliga regeringar. Tvärtom har man levat som en prostituerad, och det vet alla hur det går för sådana om de får hålla på tillräckligt länge. Det är, herr talman, på väg att gå likadant för vårt land.

Anf. 61 MAGNUS PERSSON (s):

Herr talman! Det sista industriministern nämnde, att det här var någon form av låtsaslek eller låtsasdebatt från vår sida, vill jag på det bestämdaste protestera mot. Det är fråga om realiteter de frågeställningar vi möter ute på bruksorter. Jag rekommenderar industriministern att göra ett studiebesök på Blombacka bruk, möta människorna, möta opinionen. Det är ingen låtsasdebatt eller låtsaslek vi möter där, utan det är en konkret debatt med krav på åtgärder, och de åtgärderna vill vi skall vidtas från regeringens sida samtidigt som MBL-förhandlingar pågår med de anställda vid berörda företag och arbetsplatser.

9 § Svar på fråga 1980/81:127 om verksamheten vid Lunde Varv AB

Anf. 62 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Nils-Olof Grönhagen har frågat mig om jag har någon information att ge om hur rekonstruktionen av Lunde Varv och Verkstads AB:s (Lunde Varvs) ekonomi har skett och om varvet – det enda norr om Stockholm – har några möjligheter till statliga beställningar.

Diskussioner har sedan en tid förts mellan företrädare för Lunde Varv och industridepartementet rörande bolagets finansiella situation och förutsättningarna för bolaget att på kort och lång sikt nå fram till en lönsam verksamhet. Ett rekonstruktionsförslag lades fram under november månad. Förslaget förutsatte insatser från både ägarna och staten. Syftet har varit att

ge varvet möjlighet att fullfölja det tidigare inledda arbetet med att omstrukturera verksamheten mot produkter med bättre lönsamhetsförutsättningar än de en konventionell varvsrörelse i dag ger.

Förslaget, som antagits av Lunde Varvs styrelse den 27 november 1980, innefattar beställningar från statens sida av ytterligare ett par fartyg. Härigenom kompletteras bolagets beläggning på ett sådant sätt att fullt kapacitetsutnyttjande nås under nästa år. Som villkor för beställningarna har förutsatts att ägarna tar över lån på drygt 6 milj. kr. och tillskjuter medel för den löpande driften.

Anf. 63 NILS-OLOF GRÖNHAGEN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för det här svaret. Det materiella innehållet är helt i enlighet med det svar som jag hade kunnat förvänta mig när jag ställde frågan.

Men jag är besviken och kritisk ändå. Det gäller det sätt på vilket ärendet har handlagts av statsrådet.

Den 5 juni i år behandlade riksdagen ärendet här i kammaren. I näringsutskottets betänkande 1979/80:69 står på s. 25: "Enligt utskottets mening är det nödvändigt att staten medverkar vid en sanering av företagets finanser. Härvid bör även frågan om en renovering av dockportarna behandlas. Det är emellertid viktigt att insatser från samhällets sida kombineras med åtaganden från företagets ägare. Utskottet föreslår ett riksdagsuttalande av denna innebörd."

Detta blev också riksdagens beslut.

Jag skulle emellertid vilja kritisera statsrådet. Var det nödvändigt att förhålla ärendets handläggning i departementet så länge att styrelsen för Lunde Varv tvingades att kalla till extra bolagsstämma för att ta ställning till konkursansökan? Kvällen före bolagsstämman – det var efter det att jag hade ställt den här frågan till statsrådet – fattade statsrådet det avgörande beslutet när det gällde saneringen av företagets finanser.

Jag tycker – men jag ber om ursäkt, om jag på något sätt sårar statsrådet – att det här är ett ganska cyniskt sätt att ge sitt beslut till känna och att behandla de anställda. Uppenbart är att de har blivit oroade över att deras egen framtid skulle bli vanskelig när företaget tvingades att flagga med en konkurs, trots att riksdagen hade fattat beslut om att staten skulle medverka i saneringen. Jag har intrycket att handläggningen i det avseendet har gått i slow motion. Jag tror inte att detta har berott på departementets handläggare, utan jag tror att det har berott på statsrådets egen benägenhet att förhålla ärendet.

Nåväl, nu är det som riksdagen beslutade effektiviserat, och jag vill än en gång säga att jag är glad och tacksam över att den här rekonstruktionen av företagets ekonomi har kommit till stånd.

Men jag vill även ta upp den andra delen i vad kammaren sade vid samma tillfälle, nämligen att beslutet också skulle innehålla frågan om renovering av dockportarna. När avser statsrådet att förverkliga beslutet i det avseendet?

Anf. 64 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag är minst sagt förvånad över de kommentarer som Nils-Olof Grönhagen gör här. Jag förutsatte faktiskt att Nils-Olof Grönhagen såsom verksam i orten var bättre informerad.

Från industridepartementets sida – och i det avseendet tror jag inte att man bör göra någon åtskillnad mellan handläggare och departementsledning; i varje fall inte om man vill vara rättvis – har vi faktiskt drivit på det här ärendet. Problemet har varit att få ägarna att ta sitt ansvar och att med ägarna få en uppgörelse som skulle hålla.

Vi har varit tvungna att vidta, som jag skulle vilja påstå, extraordinära insatser från statens sida för att över huvud taget rädda varvets fortsatta existens. Så pass välinformerad trodde jag verkligen Nils-Olof Grönhagen var att han visste vad som låg bakom detta i och för sig rätt formella svar.

Våra ansträngningar har först och främst fått inriktas på att rädda varvets fortsatta existens. Eventuellt fortsatta investeringar får vi ta ställning till i ett senare sammanhang.

Anf. 65 NILS-OLOF GRÖNHAGEN (s):

Herr talman! Den 20 november ställde jag den här frågan till statsrådet, och den 27 november hade man kallat till bolagsstämma. Om jag är riktigt underrättad har styrelsen fått ett besked från departementet att ärendet blev klart timmarna innan styrelsen och bolagsstämman skulle sammanträda. Jag tror för min del inte att ärendet hade kunnat lösas så snabbt i slutändan om man inte på departementet hade varit orolig för att ett politiskt initiativ måhända kunde tas här i riksdagen. Jag vill därmed inte påstå att min fråga påtagligt har påverkat snabbheten i beslutet. Men vi låter det grälet vara förbi, herr statsråd. Jag är som sagt nöjd med att man fått en positiv lösning.

Min andra fråga i mitt tidigare anförande gällde dockportarna.

10 § Föredrogs men bordlades åter
Finansutskottets betänkande 1980/81:11

11 § Omflyttning på föredragningslistan

Anf. 66 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista uppföres lagutskottets betänkanden 4, 6 och 7 främst bland två gånger bordlagda ärenden.

12 § Anmälades och bordlades
Motionerna
1980/81:172 av *Sven Aspling m. fl.*

1980/81:173 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av proposition 1980/81:73 om ett utbyggt skydd mot höga sjukvårds- och läkemedelskostnader

1980/81:174 av *Lars Werner m. fl.*

med anledning av proposition 1980/81:62 om ändring i datalagen (1973:289)

Nr 39

Tisdagen den
2 december 1980

Anmälan av interpellation

13 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1980/81:8 om vissa frågor rörande den statliga förvaltningen m. m.

1980/81:10 om följdlagstiftning till den nya sekretesslagen i fråga om hälso- och sjukvården samt den allmänna försäkringen (prop. 1980/81:28)

Näringsutskottet betänkande

1980/81:10 om lagstiftning mot multinationella företag

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

1980/81:3 om vissa frågor angående den statlig lönegarantin vid konkurs

1980/81:8 om återbetalning av lokaliseringsstöd (förs. 1980/81:6)

1980/81:9 om jämställdhetsfrågor (skr. 1979/80:168)

1980/81:10 om granskning av den årliga redogörelsen för tillämpningen av terroristlagstiftningen (skr. 1980/81:53)

1980/81:11 om besparingar i statsverksamheten (prop. 1980/81:20)

1980/81:12 om anslag på tilläggsbudget I för täckande av underskott hos SIPU

14 § Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 1 december

1980/81:62 av *Mats Hellström* (s) till utrikesministern om Sveriges inställning till de politiska förhållandena i Östra Timor:

Vid årets generalförsamling i FN ändrade den svenska regeringen sin röstning i fråga om den resolution som behandlar rätten till självbestämmande för folket på Östra Timor och behovet av humanitär hjälp till de nödlidande människorna där. Efter att tidigare ha röstat för motsvarande resolutioner avstod nu den svenska regeringen. Årets resolution innehöll i huvudsak samma element som förra året. Därutöver välkomnar man att den tidigare kolonialmakten Portugal nu tagit initiativ till att erbjuda förhandlingar med Indonesien om Östra Timors politiska och legala status.

---

*Meddelande om
frågor*

På Östra Timor synes ingen förändring ha inträffat som skulle kunna motivera en förändring av Sveriges inställning. Röda korsets begränsade närvaro på ön har ytterligare understrukit det stora behovet av humanitär hjälp. Alla rapporter om stridsaktivitet på ön – som behandlats i FN och i internationella nyhetsmedia – visar att gerillaaktiviteten ligger på samma eller möjligen på något högre nivå än för ett år sedan.

Oklarhet har därför rätt om motiven för Sveriges förändrade hållning i fråga om Östra Timor. Uttalanden från utrikesdepartementet i den svenska pressen synes t. ex. inte överensstämma med innehållet i den röstförklaring som avgivits från svensk sida.

Utrikesdepartementet har i ett uttalande sagt att den humanitära sidan av problemet ”i årets resolution tunnats ut till den grad att det från svenska utgångspunkter nu måste vara en konsekvent linje att avstå på årets resolution”. De krav som berör det humanitära hjälpbehovet är emellertid i stort desamma som i förra årets resolution. Därutöver understryker man i år att förutom Förenta nationernas barnfond och FN:s flyktingkommissarie även World Food Program bör ge hjälp till Östra Timor. I detta avseende har de humanitära kraven sålunda i själva verket förstärkts.

Utrikesdepartementet har också sagt att – till skillnad från 1979 – de politiska aspekterna dominerar i årets resolution. Formuleringarna om självbestämmande är emellertid identiska med föregående års resolution, som Sverige stödde. Sverige har också i olika röstförklaringar uttalat stöd för dessa principer. Det som tillkommit i årets resolution är att Portugals regering för första gången tar sitt ansvar som tidigare kolonialmakt och vill bidra till avkoloniseringsprocessen.

1. Vilka förändringar i läget på Östra Timor har sedan hösten 1979 medverkat till att ändra den svenska regeringens syn på Timorfrågans behandling i FN?

2. På vilket sätt har det humanitära elementet i resolutionen ”förtunnats”?

3. Betyder utrikesdepartementets uttalande om resolutionens politiska karaktär att Sverige markerar ett avståndstagande från det portugisiska förhandlingsinitiativet, som många andra länder välkomnat?

15 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 1 december

1980/81:153 av *Inga Lantz* (vpk) till utbildningsministern om en ny tjänsteorganisation för musikutbildningen:

Ett viktigt inslag i reformen av musikutbildningen var en ny tjänsteorganisation. OMUS (organisationskommittén för högre musikutbildning) angav

några principer på vilka en sådan borde byggas upp. Enligt regeringens proposition och riksdagens beslut skulle i avvaktan på lärartjänstutredningens förslag vissa provisoriska anordningar få företas för musiklärarnas del. Regeringen har därvidlag ännu inte genomfört riksdagens enhälliga beslut, till allvarligt förfång för musikutbildningen i landet.

Mot bakgrund härav vill jag till utbildningsministern ställa följande fråga:

När avser regeringen att genomföra riksdagens beslut så att musikutbildningen äntligen kan närma sig de mål OMUS en gång satt upp?

1980/81:154 av *Stig Josefson* (c) till kommunikationsministern om vissa taxifrågor:

Länsstyrelsens handläggning av riksdagsbeslutet om vissa taxifrågor har medfört stor oro i vissa län, både bland taxiägare och hos allmänheten. Anledningen till detta är dels det hot om indragning av trafiktillståndet som skymtar, om anslutning inte sker till beställningscentralen, dels att man inte vet vad beslut om kommenderingsplan och uppställningsplatser kommer att innebära.

Med anledning därav ställer jag följande frågor till kommunikationsministern:

Vilka åtgärder är statsrådet beredd att vidtaga för att den enskilde taxiägaren, innan han avgör sin anslutning till den nya organisationen, skall få veta hur den framtida organisationen skall utformas?

Anser statsrådet det tillfredsställande att indragning av trafiktillstånd och ändring av uppställningsplats sker under den tid planering och förhandlingar pågår?

1980/81:155 av *Lahja Exner* (s) till statsrådet Britt Mogård om tillsättningen av skolledartjänster:

För att främja jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet och mellan infödda svenskar och invandrare har bl. a. understrukits behovet av att tillsätta kvinnor och invandrare på skolledartjänster. Därvid kan s. k. positiv särbehandling vägas in som saklig grund vid sidan av förtjänst och skicklighet. Av beslut inom regeringen i vissa besvärssärenden framgår att det av allt att döma har funnits en strävan att beakta jämställdhetsaspekten i flera fall där meriterna varit likvärdiga eller det aktuella yrkesområdet varit underrepresenterat när det gällt kvinnliga sökande till ledande tjänster. Det är däremot ovisst i vilken utsträckning man beaktat jämställdhetsaspekten när det gäller motsvarande utnämningar i fall då invandrare sökt sådan befattning.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till statsrådet Britt Mogård:

Vill statsrådet redovisa vilka åtgärder regeringen vidtagit för att i ökad utsträckning tillsätta invandrare på skolledartjänster?

Nr 39

Tisdagen den
2 december 1980

---

*Meddelande om
frågor*

Tisdagen den
2 december 1980

---

*Meddelande om
frågor*

1980/81:156 av *Sven-Erik Nordin* (c) till arbetsmarknadsministern om åtgärder för att främja sysselsättningen i Västernorrlands län:

Västernorrlands län har under åtskilliga år dragits med två stora problem: lägre sysselsättningsgrad än riket i dess helhet och betydligt lägre vägstandard än rikemedeltalet.

Inför kommande år är sysselsättningsprognosen ytterst oroande. En ökad satsning på beredskapsarbeten skulle därför skapa lättnader när det gäller sysselsättningsproblemet och samtidigt bidra till en bättre vägstandard i länet.

Med hänvisning till det anförda vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

Är arbetsmarknadsministern beredd vidtaga åtgärder för att tillföra Västernorrlands län ökade medel för beredskapsarbeten på vägområdet?

1980/81:157 av *Sven Henricsson* (vpk) till kommunikationsministern om tågförbindelserna i Norrlands inland:

SJ förbereder stora ändringar av fjärrtågen till och från Norrland fr. o. m. 31 maj 1981. Enligt preliminära planer innebär ändringarna betydande nackdelar för Norrlands inland. De delar av vårt land som redan tidigare har sämsta utbudet av kollektiva resemöjligheter – det må gälla såväl tåg, buss som flyg – får i så fall ytterligare försämringar.

Är kommunikationsministern beredd att motverka ytterligare försämringar av tågförbindelserna för befolkningen i Norrlands inland?

1980/81:158 av *Per Arne Aglert* (fp) till justitieministern om den andliga vården vid kriminalvårdsanstalterna:

Andlig vård har, alltsedan stat-kyrka-beredningen framlade sitt betänkan- de SOU 1972:36 Samhälle och trossamfund, varit föremål för förslag och åtgärder inom berörda departement. Andlig vård vid sjukhus har börjat fungera efter nya riktlinjer som drogs upp i Ds Kn 1979:2. Försvarsministern har bemyndigats tillsätta en utredare för andlig vård inom försvaret. Denne utredare har i höst påbörjat sitt arbete.

Enligt uppgift har frågan om andlig vård vid kriminalvårdens anstalter överlämnats till justitieministern och i KrU 1979/80:29 har utskottet förutsatt att förslag läggs fram för riksdagen efter beredning inom vederbörande departement.

Mot bakgrund av det anförda önskar jag fråga justitieministern:

Vilka åtgärder avser justitieministern att vidtaga för den andliga vården vid kriminalvårdens anstalter?

När och i vilka former kommer åtgärderna att vidtagas?

1980/81:159 av *Marie-Ann Johansson* (vpk) till budgetministern om skattelättnader vid övertidsarbete:

I ett interpellationssvar, lämnat den den 28 november 1980, anförde arbetsmarknadsministern bl. a. följande:

”När det gäller frågan om eventuella lättnader i beskattningen av inkomst från övertidsarbete vill jag omtala att frågan granskas inom regeringskansliet men att några sådana förslag f. n. inte är aktuella.”

Mot bakgrund av denna information vill jag ställa följande fråga till budgetministern:

Avser regeringen att lägga fram förslag om skattelättnader för övertidsarbete?

16 § Kammaren åtskildes kl. 16.53.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert

Nr 39

Tisdagen den
2 december 1980

---

*Meddelande om
frågor*